

Normal Öğretim

KÜRESELLEŞME VE YOKSULLUK İLİŞKİSİ

SADIK TURAN

ÜMMÜGÜLSÜM KUŞ

EBRU AYDIN

ÖZKAN SEZEN

FERHAT DEMİR

GİRİŞ

- Küreselleşme, özellikle 1980'li ve 1990'lı yıllar arasında sıkça kullanılmaya başlanmış bir kavramdır. Küreselleşmenin ekonomik, sosyal, siyasi, ve kültürel boyutları vardır ama en çok ekonomik boyutu üzerinde durulur. Küreselleşme için ortak bir tanım oluşturulamadığı gibi bir fikir birliğine de varılamamıştır. Küreselleşme çeşitli alanlarda ülkeleri etkileyen bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan biri de küreselleşmenin yoksulluk üzerinde meydana getirdiği etkidir.
- Sunumumuzda; önce küreselleşme kavramı, yoksulluk ve yoksulluğun küresel görünümü, küreselleşme-yoksulluk ilişkisi üzerinde durulmuş, daha sonra da küreselleşme-yoksulluk ilişkisi değerlendirilmiştir.

KÜRESELLEŞME NEDİR ?

- Çok boyutlu bir kavram olan küreselleşme, sadece ekonomik teoriden ibaret değildir. Aynı zamanda devlet teorisi, uluslararası ilişkiler teorisi, barış, demokrasi, küresel bir sivil toplum oluşumu, hükümetler dışı kuruluşlar ve kültürel yaşam gibi farklı alanlara ilişkin çeşitli önerme ve tezler içermektedir. Bununla birlikte ciddiye alınabilir bütün küreselleşme teorilerinin temeli ekonomiktir. Ekonomik anlamda küreselleşme, dünya ekonomileri arasında üretim, dağıtım, mal ve hizmetlerin kullanımının entegrasyonu olarak tanımlanabilir.
- Ekonomik anlamda küreselleşmenin üç temel boyutu bulunmaktadır. Bunlar; ticari küreselleşme, mali küreselleşme ve yönlendirilen küreselleşme.

TİCARİ KÜRESELLEŞME

- İlk olarak 1947’de Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT) çerçevesinde gümrük tarifeleri ve kotaların kaldırılıp ticaretin serbestleşmesi çalışmalarıyla başlanmıştır. Bu çabalarla birlikte küresel ticaretin gelişmesinde haberleşme ve iletişimde büyük katkısı vardır. Ayrıca 1990’lı yıllarda Doğu Bloku’nun yıkılmasıyla tek kutuplu dünyaya geçilmiştir ve küreselleşme hız kazanmıştır.

MALİ KÜRESELLEŞME

- Ülkelerin kısa ve uzun vadeli sermaye akımlarıyla ilgili olarak uygulamakta oldukları engel ve kısıtlamaları kaldırıp ulusal piyasalarını dünya piyasaları ile bütünleştirmelerinin bir sonucudur. Bu gelişmeler nedeniyle sermayenin uluslararası alanda dolaşımında büyük artışlar olmuş ve dünya tek bir mali piyasa durumuna dönüşmüştür.

YÖNLENDİRİLEN KÜRESELLEŞME

- Dünya üzerinde topyekün hesap yapma gücünü ve hakkını kendinde gören güçlü devletlerin, bu güçlerini kullanarak dünya üzerindeki ekonomik, siyasi ve askeri hâkimiyetlerini genişletme çabası olarak değerlendirilebilir. Özellikle küresel ölçekte faaliyet gösteren Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası (WB) gibi uluslararası örgütlerin söz konusu ülkelerin küresel çıkarları ile paralel politikalar ürettikleri görülmektedir.
- Şöyle ki küreselleşmenin kesin bir tanımı olmadığını söylemiştik bununla birlikte birbirinden farklı şekillerde birçok tanım ve görüşte bulunmaktadır. Küreselleşme adına birbirine zıt 2 ana tez vardır. Bunlardan bir tanesi küreselleşmeyi çağdaşlaşma ve gelişme olarak görüp önüne geçilmemesi gerektiğini savunanlar. Diğer ise küreselleşmenin, emperyalizmin ve neo-liberalizmin 21. yüzyıldaki adı olduğunu söyleyip küreselleşmenin siyasi, ekonomik ve uluslararası düzeni etkileyici sakıncaları bulunduğunu savunanlardır. Kısaca ifade etmek gerekirse, savunsak da karşı çıksak da küreselleşme günümüz dünyasının bir gerçeğidir. Gelişme seviyesi ne olursa olsun ülkeler bu gerçekle yüz yüzedir. Küreselleşme çeşitli alanlarda ülkeleri etkileyen bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan biri de küreselleşmenin yoksulluk üzerinde meydana getirdiği etkidir.

YOKSULLUK VE YOKSULLUĞUN KÜRESEL GÖRÜNÜMÜ

Yoksulluk tanımları

- Yoksulluk dünyada her kesimde her görüşte farklı anlaşıldığı için ortak bir tanım belirlenememiştir. Uzlaşma sağlanmasında güçlük yaşanmıştır. Kimisi yoksulluğu dünyadaki güç ve servet dağılımında yaşanan adaletsizliğe bağlar kimisi ise yoksulluğu kişilerin eğitimsizliğinden bireysel yeteneksizliğinden ortaya çıkan fırsatlardan yararlanamayışından kaynaklandığını savunur. Bu sebepten dolayı yoksulluk ile alakalı çeşitli tanımlar mevcuttur. Biz sadece 3 tanesi üzerinde duracağız.

MUTLAK YOKSULLUK

- Mutlak yoksulluk insanların hayatta kalabilmesi için gerekli olan en temel ihtiyaçları karşılayamama durumudur. Bireyin günlük alması gereken kalori miktarı ile hesaplanır. Örneğin, Dünya Bankası (World Bank) 1990 yılında yaptığı çalışmaya göre bir insanın hayatta kalabilmesi için günlük alması gereken kalori miktarı minimum 2.400 kaloridir. Bu miktara eş değer gıdanın fiyatı ise mutlak yoksulluk sınırı olarak belirlenmiştir. Türkiye’ de ise yetişkin bir insanın günlük alması gereken kalori miktarı TÜİK verilerine göre 2.100 olarak belirlenmiştir.

GÖRELİ YOKSULLUK

- Görelî yoksulluk ise bir bireyin toplumda ki diğer bireyler karşısında ki durumuna göre açıklanır. Yani bir bireyin yoksul olup olmadığı toplumdaki diğer bireylerin ekonomik durumuna bağlıdır. Görelî yoksullukta ya nüfusun düşük gelirli bir kısmı baz alınır ya da ortalama bir seviye belirlenir ve onun altında olanlar yoksul kabul edilir.

İNSANİ YOKSULLUK

- İnsani yoksulluk ilk olarak 1997 yılında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından ortaya atılmıştır. İnsani yoksulluk gelir yoksulluğuyla ilişkilidir ama farklıdır. Gelir yoksulluğunda bireyin maddi durumu ele alınmışken insani yoksulluk da bireyin okur-yazarlık, yetersiz beslenme, kısa yaşam süresi gibi temel insani yeteneklerden yoksun olmak şeklinde tanımlanabilir. Bunun yanında enerji, hijyen, eğitim, içme suyu, iletişim gibi temel ihtiyaçlardan mahrum kalma da insani yoksulluk sayılabilir. İnsani yoksulluğu ölçmek için İnsani Yoksulluk Endeksi (Human Poverty Index) geliştirilmiştir. Bu endeks geliştirmekte olan ülkelerin insani yoksulluk durumunu hesaplamak için 3 kriterden yararlanır.

YAŞAM SÜRESİ : 40 Yaşın altında ki nüfus yüzdesi.

EĞİTİM: Okuma yazma bilmeyen nüfus yüzdesi.

MAKUL BİR YAŞAM STANDARTI: Sağlıklı içme suyuna sahip olmayan nüfus yüzdesi, temel sağlık imkânlarından yoksun nüfus yüzdesi, 5 yaşın altında olan ve yeterli beslenemeyen, bu yüzden ciddi düzeyde düşük kilolu olan çocukların nüfus yüzdesinden oluşmaktadır.

YOKSULLUĞUN KÜRESEL GÖRÜNÜMÜ

- Yoksulluğun değerlendirilebilmesi için yoksul olanı, olmayandan ayırabilecek bir ölçüt gerekir. Geleneksel yaklaşım, bir standart belirleyip kaç bireyin onun altında kaldığının hesaplanmasına dayanır. Yoksulluğu açıklamak için tek bir ortak ve doğru yaklaşım yoktur. Ancak genelde kabul gören yöntem Dünya Bankası'nın (World Bank) çıkartmış olduğu yöntemdir. Bu yöntem de günlük 1.25 dolar yada 2 doların altında geçinmek zorunda olan insanları yoksul olarak kabul eder. Buna göre günlük 1.25 dolar açlık sınırının göstergesidir. Bu sınır insanın hayatta kalabilmesi için gerekli olan asgari gıda sınırını gösterir. 2 dolarlık sınır ise gıda ihtiyacının yanında barınma ısınma giyinme gibi ihtiyaçları ifade eder.

Tablo 1: Dünya’da Farklı Yoksulluk Seviyeleri
(2005 Yılı Satın Alma Gücü Paritesine Göre)

Dünya Nüfusu				
Bir Günde Elde Edilen Gelir (\$)			Kişi Sayısı (Milyon)	Nüfus (%)
	1\$	1 \$’dan Az	880	14
		1 \$’dan Çok	5.580	86
	1,25\$	1,25 \$’dan Az	1.400	22
		1,25 \$’dan Çok	5.060	78
	1,45\$	1,45 \$’dan Az	1.720	27
		1,45 \$’dan Çok	4.740	73
	2\$	2 \$’dan Az	2.600	40
		2 \$’dan Çok	3.860	60
	2,5\$	2,5 \$’dan Az	3.140	49
		2,5 \$’dan Çok	3.320	51
	10\$	10 \$’dan Az	5.150	80
		10 \$’dan Çok	1.310	20

Kaynak: <http://www.globalissues.org/article/26/poverty-facts-and-stats>, Erişim: 29.03.2014. (Tablo “Percent of People in the Wold of Diffirent Poverty Levels” grafiğindeki verilere göre hazırlanmıştır.)

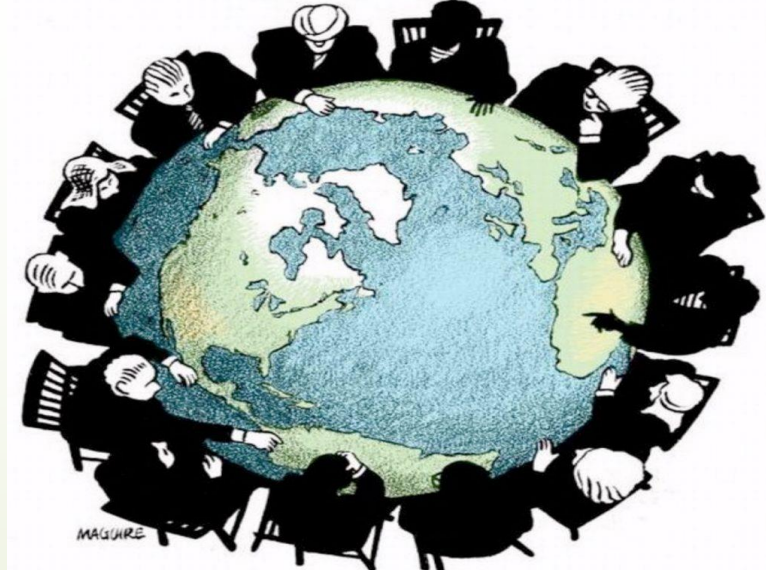
Tablo 2: Bölgesel Yoksulluk Göstergeleri (%)
(2005 Yılı Satın Alma Gücü Paritesine Göre)

Bölge	1981	1984	1987	1990	1993	1996	1999	2002	2005
Günlük Geliri 1,25 ABD Doların Altında Olanların Nüfusa Oranı (%)									
Doğu Asya ve Pasifik	77,7	65,5	54,2	54,7	50,8	36,0	35,5	27,6	16,8
Çin	84,0	69,4	54,0	60,2	53,7	36,4	35,6	28,4	15,9
Avrupa ve Merkez Asya	1,7	1,3	1,1	2,0	4,3	4,6	5,1	4,6	3,7
Latin Amerika ve Karayipler	12,9	15,3	13,7	11,3	10,1	10,9	10,9	10,7	8,2
Ortadoğu ve Kuzey Afrika	7,9	6,1	5,7	4,3	4,1	4,1	4,2	3,6	3,6
Güney Asya	59,4	55,6	54,2	51,7	46,9	47,1	44,1	43,8	40,3
Hindistan	59,8	55,5	53,6	51,3	49,4	46,6	44,8	43,9	41,6
Sahra Altı Afrika	53,4	55,8	54,5	57,6	56,9	58,8	58,4	55,0	50,9
Günlük Geliri 2 ABD Doların Altında Olanların Nüfusa Oranı (%)									
Doğu Asya ve Pasifik	92,6	88,5	81,6	79,8	75,8	64,1	61,8	51,9	38,7
Çin	97,8	92,9	83,7	84,6	78,6	65,1	61,4	51,2	36,3
Avrupa ve Merkez Asya	8,3	6,5	5,6	6,9	10,3	11,9	14,3	12,0	8,9
Latin Amerika ve Karayipler	24,6	28,1	24,9	21,9	20,7	22,0	21,8	21,6	17,1
Ortadoğu ve Kuzey Afrika	26,7	23,1	22,7	19,7	19,8	20,2	19,0	17,6	16,9
Güney Asya	86,5	84,8	83,9	82,7	79,7	79,9	77,2	77,1	73,9
Hindistan	86,6	84,8	83,8	82,6	81,7	79,8	78,4	77,5	75,6
Sahra Altı Afrika	73,8	75,5	74,0	76,1	75,9	77,9	77,6	75,6	72,9

Kaynak: The World Bank, World Development Indicators (2008), Poverty Data A Supplement To World Development Indicators, s.11.

KÜRESELLEŞME VE YOKSULLUK İLİŞKİSİ

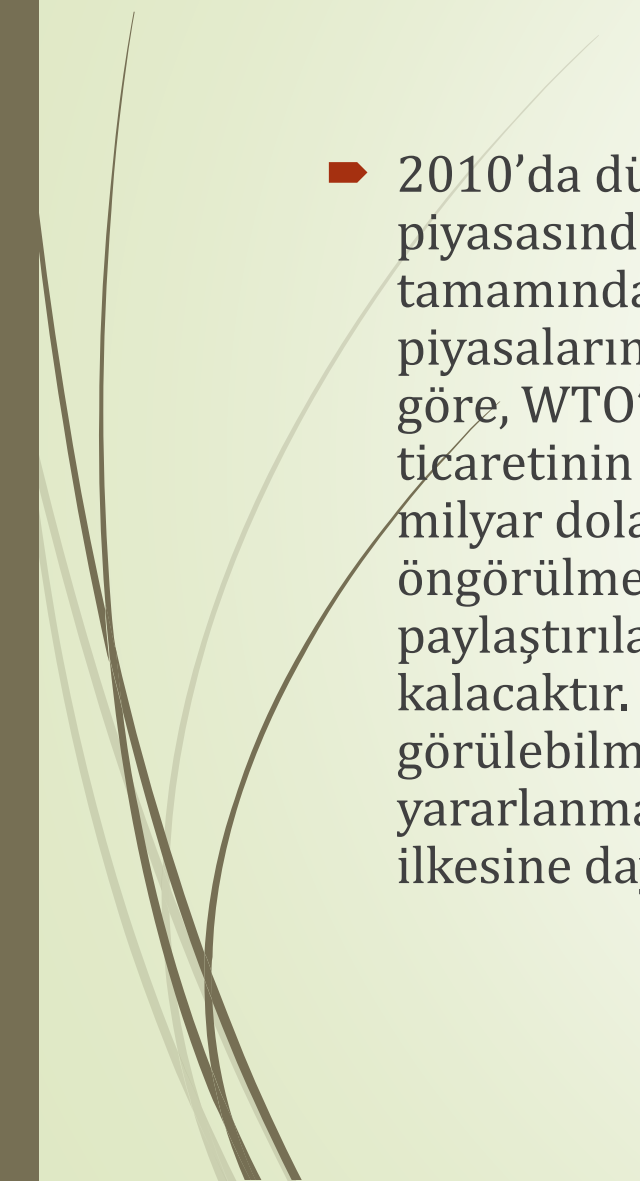
- II. Dünya Savaşı sonrasında ABD'nin himayesinde kurulan IMF WB ve GATT gibi kuruluşların oluşması küreselleşme sürecine hız kazandırdı. Bu kuruluşlarında katkısıyla 1950 ve 1960'lı yıllarda yeni globalleşme dalgası ortaya çıkmıştır. IMF ve WB 1944 yılında ABD'nin New Hampshire eyaletinde yapılan BM para ve Maliye Konferansı'nın sonucunda, İkinci Dünya Savaşı'nın yol açtığı yıkımın ardından, Avrupa'yı yeniden kurabilmek ve dünyayı ekonomik bunalımlardan kurtarabilmek için finans sağlama çabasının bir parçası olarak kurulmuştur. WB'nin gerçek adı, Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası'dır. "Kalkınma" ibaresi bu kuruluşun asıl misyonunu yansıtmakta, IMF'nin görevi ise küresel krizlerin çıkmasını engellemekti, küresel toplam talebi korumak için üstüne düşeni yapamayan ve kendi ekonomilerinin çökmesine engel olamayan ülkelere, baskı uygulayarak yerine getirecekti. Toplam talebi karşılayamayan ve ekonomik krizle karşı karşıya olan ülkelere likidite sağlayacaktır.

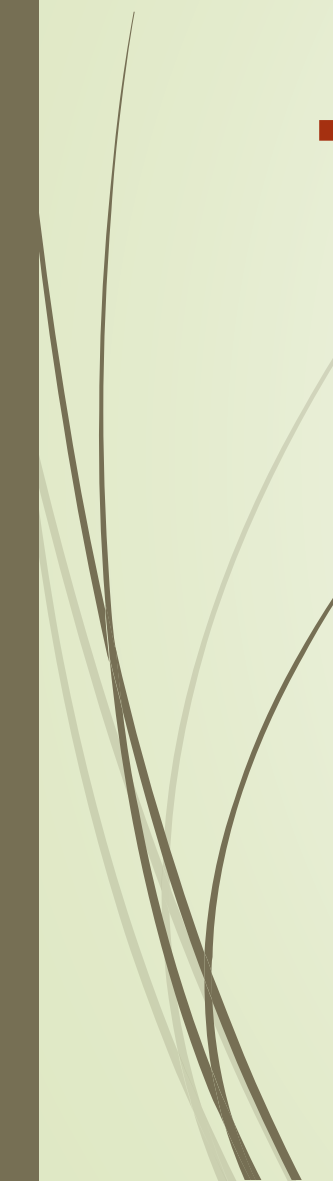

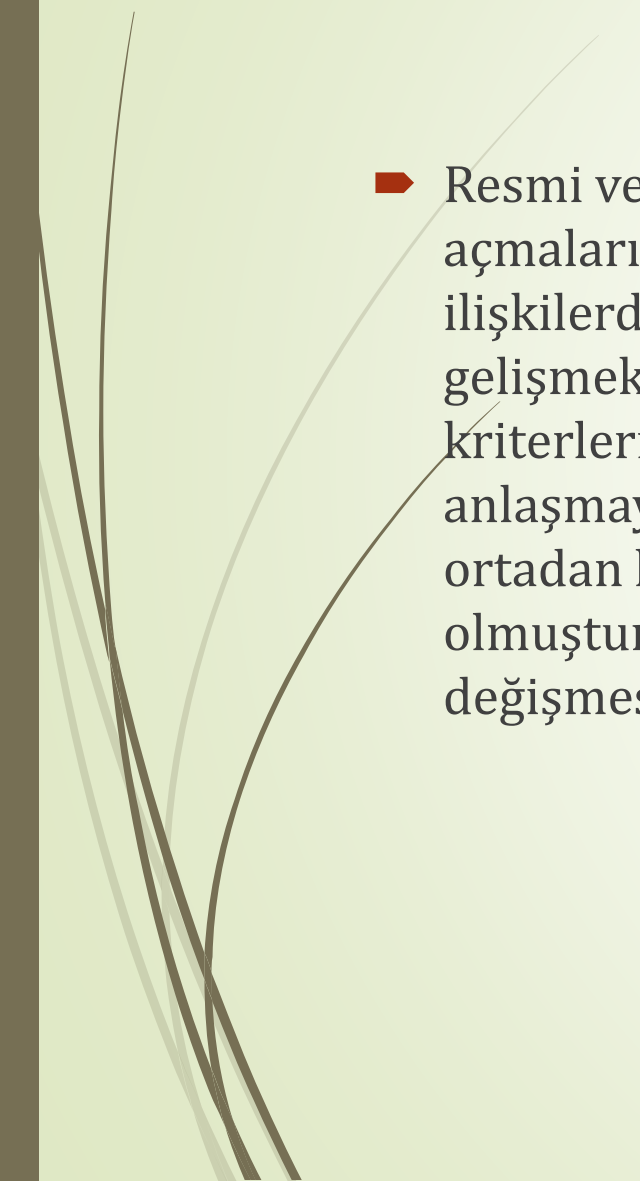
- GATT uluslararası ticareti engelleyen gümrük tariflerini indirmeyi sağlamış fakat, Dünya Ticaret Örgütü (WTO) gibi bir kuruluşa ihtiyacı olmuştur. Az gelişmiş ülkeleri küreselleşmeye daha çok dahil etmek için büyük sermayesi olan gelişmiş ülkelerin yeni pazarlara rahat açılmasında gerekli olan WTO, yedi yıl sonra 1995 yılında oluşmuştur. IMF, WB ve WTO küreselleşmenin temel aktörleridir. Bu kuruluşlar tarafından önerilen/dayatılan ekonomi politikaları birbirini tamamlayan ,aynı amaca hizmet eden uygulamalar olarak bilinmekte. Bu uygulamaların gelişmiş ülkelerin çıkarlarına yönelik olmasından yoksulluğu etkilediği bilinmektedir.

-
- WTO, IMF ve WB politikalarının yoksulluğu nasıl etkilediği ;WTO, küresel düzenin kurumsal yapısının temel taşlarından biridir. WTO, önemli alanlarda az gelişmiş ülkelerin hareketlerini kısıtlayan denetim mekanizmalarının gündeme gelmesinde rolü büyüktür. WTO, liberalleşmeyi mal ticareti dışında hizmet ticareti ve dış ticaretle ilgili fikrî mülkiyet hakları ve yatırım alanlarına doğru genişletmek için etkili bir güçtür . WTO, az gelişmiş ülkelerin dış ticaret, yabancı sermaye yatırımları ve teknoloji akımlarına açık hale gelmelerini sağlayarak, çokuluslu şirketlerin hareket alanındaki engelleri kaldıran bir kurum olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca küreselleşme eğilimlerine paralel olarak finansal serbestleşmeyle birlikte, finansal sermayenin kısa dönemli, spekülatif nitelikli kararları, sanayileşme hedeflerinin önüne geçmiş bir yandan da spekülatif kazançların özendirdiği finansal şişkinlik giderek başlı başına bir istikrarsızlık unsuru haline gelmiştir.

-
-
- 2010'da dünyada yapılan ihracat 15 trilyon 237 milyar dolardır. Aynı yıl döviz piyasasında bir günde 4 trilyon dolarlık işlem hacmi gerçekleşmiştir. Bu rakamın yılın tamamında dünyanın yaptığı toplam ihracatın %26,25'ine denk gelmesi , döviz piyasalarının ülke ekonomileri için önemini göstermektedir. Yapılan bir araştırmaya göre, WTO'nun uluslararası ticarete getirdiği serbestleşme on yıl içerisinde dünya ticaretinin %10, dünya gelirinin de 260 milyar dolar artacağı beklenmektedir. Bunun 80 milyar doları Japonya'ya, 70 milyar doları AB'ye, 75 milyar dolarının da ABD'ye düşeceği öngörülmekte. Yani 260 milyar doların 225 milyar doları Merkez'in üç ülkesine paylaşılacaktır. Dünya nüfusunun %84,5'ine sahip çevre ülkelere ise, 35 milyar dolar kalacaktır. Tabloda ekonomik küreselleşmeden kimlerin kazançlı çıkacağı görülebilmektedir. Ekonomik sorun yaşayan ülkeler IMF ve WB kredilerinden yararlanmak için , bu kurumlara başvurmaktadır. Kredilerde izlenen politika “şartlılık” ilkesine dayanmaktadır.”

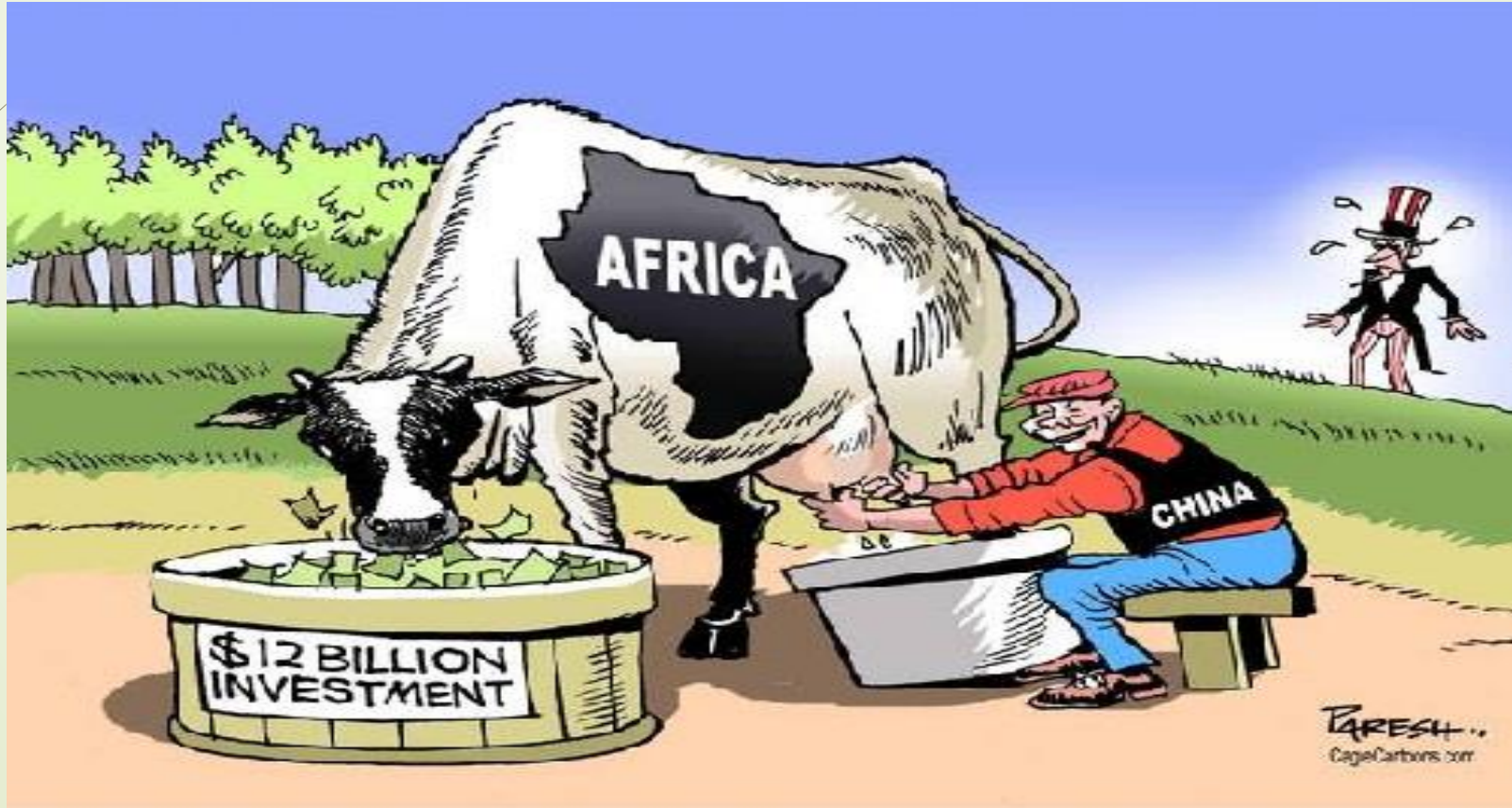
-
-
- “Şartlılık”, kredi almak için borç alan ülkelerin uygulamak zorunda oldukları politikalardır kredi almak isteyen ülke, dış ödemeler dengesini sağlamaya yönelik bir istikrar programı hazırlayarak IMF’yle anlaşmak zorundadır. “Niyet mektubu” ülkenin uygulayacağı ekonomi maliye politikalarını gösterir. Yapılan anlaşmalar buna yapısal uyum programı der. Kredilerin kullanımı ve devamı, programın uygulanmasına bağlıdır. IMF uyum programı ile ülkeleri küresel ekonomik sisteme entegre etmeye çalışmaktadır. Bu politikalar liberal bir ekonomik süreci göstermekte ve dünya ekonomisiyle bütünleşme olarak görülmektedir. Üye ülkenin hazırladığı ekonomik önlemler tedbirlerinin IMF’nin onaylanması, uluslararası finans çevrelerinden yapılacak borçlanmalar açısından da büyük önem taşımaktadır.

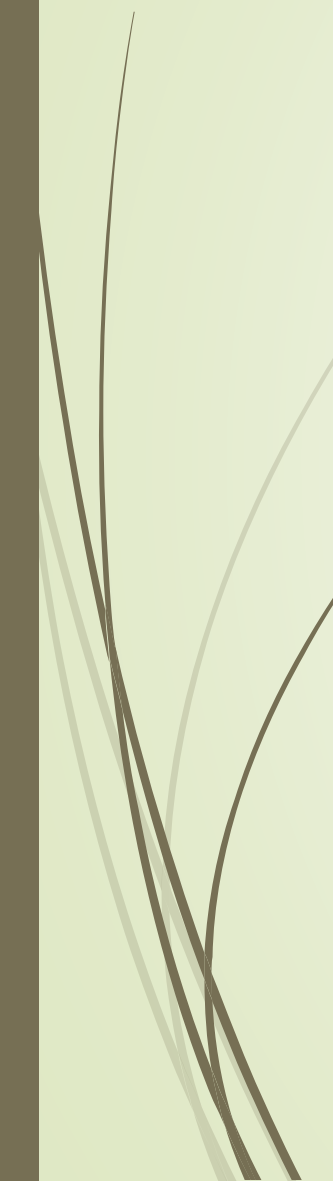
-
-
- Resmi veya özel uluslararası finans çevrelerinin söz konusu ülkeye kredi açmaları, IMF'nin “yeşil ışığına” bağlıdır. Gelişmiş ülkeler uluslararası ticari ilişkilerde, az gelişmiş ülkelerin IMF ile stand-by anlaşması yaptığına bakmakta, geliştirmekte olan ülkelere kredi verme ve yatırım yapma kararlarında IMF kriterlerini göz önünde bulundurmaktadırlar. Az gelişmiş ülkeleri IMF ve WB ile anlaşmaya zorlayan nedenlerden biri de budur. IMF ve WB'nin yoksulluğun ortadan kaldırılması amacıyla birlikte yürüttükleri politikalara, eleştiriler olmuştur. Dünyadaki konjonktürel gelişmelere bağlı olarak bu politikalarında değişmesine rağmen eleştirilerin arttığı görülmektedir.

- WB (Dünya Bankası), nüfusunun önemli bir kısmı yoksulluk sınırının altında olan ülkelere teknik yardım ve politika önerisini sağlayan kalkınma amaçlı bir kurumdur. Dünya bankası yoksulluğun yok edilmesini amaçlamıştır, ancak bankanın politikalarının yoksulluğu ne ölçüde azalttığı konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bankanın yoksullukla ilgili politikaları özellikle yapısal uyum programları açısından eleştirilmektedir. Politikaların yoksullara ağır bir yük getirdiği savunulmakta. Bazı iktisatçılar ise yapısal uyum programlarının büyümeyi meydana getiremediğini ve yoksulların bu programlardan marjinal biçimde yararlandığını öne sürmüşlerdir.

- Bazı iktisatçılar da, 1980'li yıllardan beri IMF ve WB dünya bankası tarafından gelişmekte olan ülkelere sunulan bu programların, yüz milyonlarca insanın yoksullaşmasına neden olduğunu ve yapısal uyum programlarının büyük oranda ulusal paraların istikrarsızlaşmasına ve gelişmekte olan ülke ekonomilerinde olumsuz etkilere neden olduğunu iddia etmektedir. Söz konusu kurumları yoksulluğun küreselleşmesine yol açmakla suçlamaktadır. Bu görüş dünya genelinde kabul bulunmuştur.

-
-
- IMF ve dünya bankası fiyat kontrollerinin kaldırılması, özelleştirme ve bütçe harcamalarının kısıtlanması gibi politikaları azgelişmiş yoksul ülkelere dayatmaktadır. IMF ve WB tarafından özellikle su ve alt yapı gibi kamusal hizmetler için empoze edilen ısrarcı özelleştirme uygulamaları, bu hizmetlerin yabancı şirketler tarafından arz edilmesi ve üretilmesinin sağlamakta. Bahsedilen hizmetler, bu firmalar tarafından ticari fiyatlarla piyasaya sürüleceği için yoksul halk daha yüksek fiyatlarla karşılaşmakta, mal ve hizmetlere ulaşım gittikçe zorlaşmakta ve halk günden güne daha da yoksullaşmaktadır.
 - Gelişmiş ülkeler kendi tarım sektörlerini WTO kurallarına rağmen desteklemeye devam ederken, azgelişmiş ülkeler yapısal uyum programları çerçevesinde tarıma verdikleri desteklerden vazgeçmek zorunda bırakılmakta. Tarımsal desteklerin kaldırılması devletin üzerinden büyük bir yükün kalkacağı, bütçede tasarrufa gidileceği ve piyasa ekonomisi içinde güçlü olanların yaşayacağı, rekabet kurallarına uyum sağlayamayanların da piyasadan çekileceği düşünülebilir.

- Fakat IMF programı uygulayan az gelişmiş ülkelerde, tarım sektöründe çalışanların diğer sektörlerde istihdam imkânları genellikle yoktur. Bu durumda tarım sektöründe kıt kanaat geçinen bu bireyler, tarımdan koparılınca büyük şehirlere göç etmek zorunda kalmakta, bu göçler çeşitli sosyal problemleri de getirmekte ve yoksulluğun artmasına neden olmaktadır. Gelişmiş ülkeler, İkinci Dünya Savaşı sonrasında kendi sanayilerini ve tüketicilerini beslemek için tarım üreticisi olarak görmek istedikleri gelişmekte olan ülkeleri, artık kendi tarımsal ürün fazlaları için cazip pazarlar olarak düşünmektedirler.

-
-
- Bunu da IMF ve WB kanalıyla yapısal uyum programları çerçevesinde gerçekleştirmektedirler. Bu programların bir parçası olarak, azgelişmiş ülkelerin tarımsal ürün ithalatında korumacılıktan vazgeçmeleri istenmektedir. Gelişmiş ülkelerdeki üreticilere uygun görülmeyen dünya fiyatlarını bu ülkelere empoze edilmektedir. Oysa gelişmiş ülkelerde, üreticilerin eline geçen fiyatlar ile piyasada oluşan fiyatlar arasındaki fark devlet tarafından karşılanmaktadır. Bu durumda, IMF programı uygulayan ülkelerdeki üreticileri dünya fiyatları şeklinde empoze edilen fiyatlara mahkum etmek, onları üretimi sürdüremez bir noktaya itmek demektir.

- 1970'li yıllarda Afrika ülkelerinde uygulanan bu politikalar sonucunda dönem başında Afrika, gıda ihtiyacının %20'sini ithal ederken, on yıl sonra yarısını ithal etmek zorunda kalmıştır. Eski üretim bölgelerinde yoksulluktan ölüm olayları gözlenmiştir Yapısal uyum programları çerçevesinde yapılması istenen bir diğer reform da özelleştirmedir.

- Örneğin IMF 2000 yılında kredi verdiği 16 ülkede suyun özelleştirilmesini şart koşmuştur. Bu ülkelere bakıldığında genç ve çocuk ölümlerinin kötü beslenme ve kirli sudan kaynaklandığı dikkati çekmektedir. Özelleştirme sonucunda yalnızca tüketiciler değil, işçiler de zarar görmektedir. Az gelişmiş ülkelerde işsiz kalan kişiler topluma yük olmakta. Çünkü bu ülkelerde işsizlik sigortası yoktur.

-
- Büyük bir toplumsal maliyet çıkabilmekte ve kentsel şiddet, artan suç oranları toplumsal ve politik huzursuzlukla kendini en kötü şekilde göstermekte. Az gelişmiş ülkelere dönük IMF ve WB uygulamalarında eğitim, sağlık ve benzeri sosyal içerikli politikaların öne çıktığını görmek mümkündür. Ancak sosyal içerikli bu politik yaklaşımların diğer ekonomik politikalarla desteklenmesi söz konusu olmadığı için fazla anlamlı olmamaktadır.
 - Çünkü WB'nin eğitim ve sağlık projelerinde sağladığı destek kredileri, ilgili projelerin dış finansmanında kullanılmak koşuluyla verildiğinden dolayı bir yandan krediler için yeni pazar imkânı oluştururken, karşı ülkeler için ise ilave borçlar anlamına gelmekte. Dolayısıyla WB, bu konularda verdiği destek kredileri ülkelerin kalkınmasından ziyade, borç yükünü artırdığı ve dolayısıyla yoksullaştırdığı gerekçesiyle ciddi eleştiriler almaktadır.

Küreselleşme-Yoksulluk İlişkisinin Değerlendirilmesi

- Küreselleşme ile yoksulluk arasındaki ilişki farklı şekillerde yorumlanmaktadır. Küreselleşmenin yoksulluk üzerinde olumsuz etkileri olduğunu savunan grup, UNDP'nin insani yoksulluk tanımını, küreselleşmenin yoksulluğu azalttığını savunanlar ise WB'nin mutlak yoksulluk tanımını kullanarak iddialarını ispatlamaya çalışmaktadırlar.
- Tablo 2'de de görüldüğü gibi, bütün bölgelerde 1981 yılından bu yana yoksulluk oranlarında önemli azalmalar olduğu dikkati çekmektedir. Yani bu verilere göre küreselleşme yoksulluğu azaltan bir süreç olarak değerlendirilebilir.

Tablo 2: Bölgesel Yoksulluk Göstergeleri (%)
(2005 Yılı Satın Alma Gücü Paritesine Göre)

Bölge	1981	1984	1987	1990	1993	1996	1999	2002	2005
Günlük Geliri 1,25 ABD Doların Altında Olanların Nüfusa Oranı (%)									
Doğu Asya ve Pasifik	77,7	65,5	54,2	54,7	50,8	36,0	35,5	27,6	16,8
Çin	84,0	69,4	54,0	60,2	53,7	36,4	35,6	28,4	15,9
Avrupa ve Merkez Asya	1,7	1,3	1,1	2,0	4,3	4,6	5,1	4,6	3,7
Latin Amerika ve Karayipler	12,9	15,3	13,7	11,3	10,1	10,9	10,9	10,7	8,2
Ortadoğu ve Kuzey Afrika	7,9	6,1	5,7	4,3	4,1	4,1	4,2	3,6	3,6
Güney Asya	59,4	55,6	54,2	51,7	46,9	47,1	44,1	43,8	40,3
Hindistan	59,8	55,5	53,6	51,3	49,4	46,6	44,8	43,9	41,6
Sahra Altı Afrika	53,4	55,8	54,5	57,6	56,9	58,8	58,4	55,0	50,9
Günlük Geliri 2 ABD Doların Altında Olanların Nüfusa Oranı (%)									
Doğu Asya ve Pasifik	92,6	88,5	81,6	79,8	75,8	64,1	61,8	51,9	38,7
Çin	97,8	92,9	83,7	84,6	78,6	65,1	61,4	51,2	36,3
Avrupa ve Merkez Asya	8,3	6,5	5,6	6,9	10,3	11,9	14,3	12,0	8,9
Latin Amerika ve Karayipler	24,6	28,1	24,9	21,9	20,7	22,0	21,8	21,6	17,1
Ortadoğu ve Kuzey Afrika	26,7	23,1	22,7	19,7	19,8	20,2	19,0	17,6	16,9
Güney Asya	86,5	84,8	83,9	82,7	79,7	79,9	77,2	77,1	73,9
Hindistan	86,6	84,8	83,8	82,6	81,7	79,8	78,4	77,5	75,6
Sahra Altı Afrika	73,8	75,5	74,0	76,1	75,9	77,9	77,6	75,6	72,9

Kaynak: The World Bank, World Development Indicators (2008), Poverty Data A Supplement To World Development Indicators, s.11.

- Ancak, yine WB tarafından, yoksulluğun evrenselliği dikkate alınarak ve satın alma gücü paritesindeki farklılıklar da düşünülerek mutlak yoksulluk sınırı az gelişmiş ülkeler için kişi başına günlük 1 dolar, Türkiye'nin de dahil olduğu Doğu Avrupa ülkeleri ve Latin Amerika ülkeleri için 4 dolar, gelişmiş ülkeler için ise 14,40 dolar olarak belirlenmiştir. Bu açıklamalar Tablo 2'de verilen rakamları tartışmalı hale getirmekte ve bu verilere dayanarak küreselleşmenin yoksulluğu azalttığını iddia edenlerin savlarını geçersiz kılmaktadır. Dolayısıyla genel olarak, küreselleşme yoksulluğu arttıran bir süreç olarak ifade edilebilir.

SONUÇ

- Yoksulluk çok yönlü ve karmaşık yapısı yüzünden tanımlanması güç bir kavramdır. Literatürde mutlak, görelî, insani yoksulluk gibi çeşitli tanımlara rastlamak mümkündür.
- Küreselleşmenin yoksulluğu azalttığını iddia edenler, WB verilerini kullanarak 1981 yılından bu yana (günlük 1,25 ve 2 dolar gelire göre) yoksulluk oranlarında önemli azalmalar olduğunu ileri sürerek, küreselleşmeyi yoksulluğu azaltan bir süreç olarak değerlendirmektedirler. Ancak, yine WB tarafından, yoksulluğun evrenselliği dikkate alınarak ve satın alma gücü paritesindeki farklılıklar da düşünülerek mutlak yoksulluk sınırı az gelişmiş ülkeler için kişi başına günlük 1 dolar, Doğu Avrupa ülkeleri ve Latin Amerika ülkeleri için 4 dolar, gelişmiş ülkeler için ise 14,40 dolar olarak belirlenmiştir. Bu durumda, Tablo 2’de verilen rakamlar tartışmalı hale gelmekte ve bu verilere dayanarak küreselleşmenin yoksulluğu azalttığını iddia edenlerin savları geçerliliğini yitirmektedir.
- Dolayısıyla genel olarak, küreselleşme yoksulluğu arttıran bir süreç olarak ifade edilebilir.

Dünyada yoksulluğun boyutlarını gösteren bazı gerçekler aşağıda verilmiştir:

- Dünya nüfusunun yaklaşık yarısı günlük 1 doların altında bir gelir ile yaşamaktadır.
- Dünyanın ağır borç yüküne sahip 41 yoksul ülkesinin (567 milyon kişi) gayrisafi yurtiçi hâsılası, dünyanın en zengin 7 insanın servetinden daha azdır.

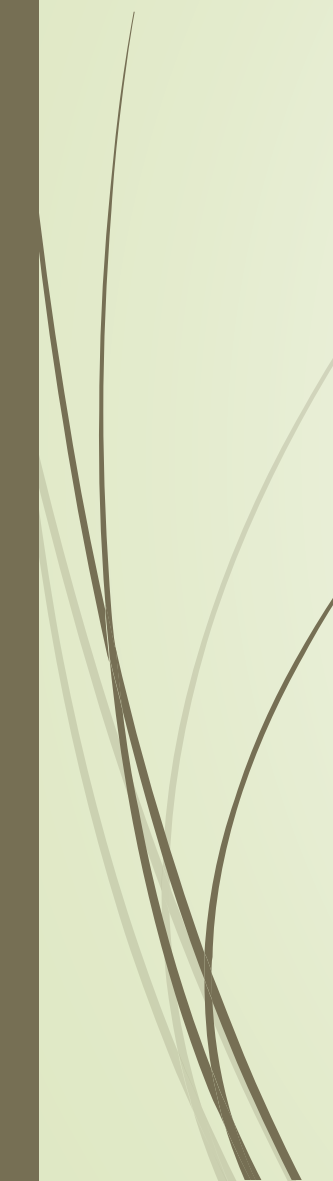

- Yaklaşık 1 milyar insan 21. yüzyıla bir kitap okuyamadan veya ismini bile yazamadan girmiştir.
- Dünyada her yıl silahlara harcanan paranın %1'inden daha azı ile bütün çocuklar okula gidebilecektir.

- Dünyada temel eğitim hakkından yoksun olan çocuk sayısı 121 milyondur.
- Gelişmiş ülkelerdeki nüfusun %20'si dünyadaki malların %86'sını tüketmektedir.

-
-
- Gelişmekte olan ülkelerde yaşayan 1,1 milyon insan yeterli suya, 2,6 milyon insan da temel sağlık hizmetlerine ulaşamamaktadır.
 - ABD'de kozmetik ürünlerine yılda 8 milyar dolar, ABD ve Avrupa'da evde beslenen hayvanlara 17 milyar dolar, Avrupa'da sigaraya 50 milyar dolar ve yine Avrupa'da alkollü içeceklere 105 milyar dolar harcanmaktadır.
 - Diğer taraftan, dünyada yaşayan herkese temel eğitim verilebilmesi için gerekli olan para 6 milyar dolar, temel sağlık harcamaları ve beslenme için ihtiyaç duyulan para ise sadece 13 milyardır.
 - Bu gerçekler de göstermektedir ki, yoksulluk ciddi boyutlara ulaşmış küresel bir problemdir. Bu problemin çözümü için küresel işbirliğine ihtiyaç vardır. Bu bağlamda küreselleşmenin nimetlerinden sadece gelişmiş ülkelerin değil, az gelişmiş ülkelerin de yararlanacağı şekilde küresel örgütlerin ekonomi politikaları tekrar dizayn edilmeli ve bu örgütlerin söz konusu politikaları uygulamaları sağlanmalıdır.

SORULAR

- Dünya bankasının amacı nedir ?
- IMF ve Dünya Bankası tarafından kamusal hizmetlerin özelleştirilmesi empoze edilen ısrarcı özelleştirme uygulamaları nelerdir?
- Ekonomik küreselleşmeden kazançlı çıkan ülkeler hangileridir ?
- Ekonomik sorunlar yaşayan ülkeler IMF ve WB kredilerinden yararlanmak istediklerinde krediler de istenen politika temelinde hangi ilkeye dayanmaktadır ?
- Ticari küreselleşme ilk hangi çalışmalar ile başlamıştır ?
- Dünya nüfusunun yüzde kaç günlük 1\$'ın altında gelire sahiptir ?
- İnsani yoksulluk endeksini hesaplamak için hangi kriterler gereklidir ?
- Bireyin günlük alması gereken kalori miktarı ile hesaplanan yoksulluk türü hangisidir ?
- Küreselleştikçe yoksulluğu azaltabilecek hatta bitirebilecek miyiz ?
- Küreselleşmenin sonucu olan yoksulluğu çözmemiz için neye ihtiyaç vardır ?

KAYNAKÇA

- Küreselleşme ve Yoksulluk İlişkisi
Hasan MEMİŞ
- <http://openaccess.inonu.edu.tr:8080/xmlui/handle/11616/4625>